

Veileder

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet – 27. februar 2021.

Veileder til ledere og medarbeidere i barnevernet om bilder, film og lydopptak

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

POSTADRESSE:

Postboks 2233,

3103 Tønsberg

Sentralbord: 466 15 000

bufdir.no

Innhold

Veileder til ledere og medarbeidere i barnevernet om bilder, film og lydopptak	1
1 Bakgrunn og anvendelsesområde	3
1.1 Bilder og film er en del av hverdagen	3
2 Viktige rettslige utgangspunkter	4
2.1 Restriksjoner må være saklig begrunnet og forholdsmessige	5
2.2 Taushetsplikt	6
2.3 Straffeansvar	6
2.4 Forsvarlig tjenestetilbud, drift og arbeidsmiljø	6
2.5 Oppbevaring og deling	7
2.6 Beslag	7
2.7 Samtykke	7
2.7.1 Generelt om samtykke	7
2.7.2 Barns samtykke, medbestemmelsesrett og rett til å nekte	8
3 Adgangen til å begrense bilde, film og lydopptak	8
3.1 Barn i barnevernsinstitusjon	9
3.2 Barn i fosterhjem	10
3.3 Informasjon til barn, unge, foreldre og pårørende	10
3.4 Der foreldrenes fotografering eller publisering er en belastning for barnet	11
3.5 Når andres oppførsel oppleves plagsom	11
4 Medienes særskilte rolle	12
4.1 Medienes samfunnsrolle	12
4.2 Det er den enkeltes valg å la seg intervju	12
4.3 Adgang til virksomheten	13
4.4 Medienes innsamlingsfase har særlig vern	13

1 Bakgrunn og anvendelsesområde

Veilederen bygger på åpenhetsutvalgets utredning med forslag til veileder fra 2019 - Åpenhet i grenseland.¹

Formålet med veilederen er å gi en oversikt over de rettslige rammene i et stort og fragmentert rettskildebilde. Veilederen gir føringer for hvilke avveininger av ulike hensyn som må gjøres i forskjellige situasjoner, hvor bilder, film og lydopptak er aktuelt. Veilederen inneholder ikke detaljerte henvisninger til konkret regelverk. Ved behov for konkrete hjemmelshenvisninger anbefales oppslag i utredningen.

Veilederen omfatter bilde, film og lydopptak som dokumenterer barns hverdagsopplevelser. Veilederen omfatter ikke bilde, film og lydopptak som tas, deles og arkiveres i en faglig sammenheng i barnevernet eller på institusjonene, for eksempel i forbindelse med utredning, saksbehandling eller terapeutisk behandling.

Veilederen tar hovedsakelig utgangspunkt i problemstillinger knyttet til barneverninstitusjoner og fosterhjem, men kan også anvendes så langt den passer i barneverntjenesten for øvrig, som for eksempel i omsorgssentre, kommunale botiltak og sentre for foreldre og barn.

Selv om veilederen ikke gir absolutte svar på hvordan konkrete situasjoner skal løses, er den ment å være et verktøy, som ledere og medarbeidere kan bruke, for å gjøre gode vurderinger og avveininger.

Det er viktig at det enkelte tjenestested har gode rutiner for håndtering av situasjonene som kan oppstå på dette området. Det er avgjørende at de ansatte er bevisst hvilke rammer som gjelder, og hvilke avveininger som må gjøres. Særlig viktige tiltak er tydelig og god informasjon, samt dialogen de voksne seg imellom, og mellom voksne og barn.

1.1 Bilder og film er en del av hverdagen

De fleste har i dag mobiltelefon eller annet digitalt utstyr, som gjør at vi kan ta bilder, film og lydopptak når og hvor som helst. Å dokumentere livet sitt ved å ta og dele bilder og film er en viktig del av hverdagen for mange. Særlig barn og unge har mye av sitt privatliv dokumentert gjennom bilder og film på egen telefon eller nettbrett, og deres kontakt med omgangskretsen foregår i stor grad gjennom digitale kommunikasjonsmidler.

---

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-10/id2643015/>

Ikke alle ønsker den eksponeringen som bilder, film og lydopptak fører med seg. De fleste ønsker å ha kontroll over hvilke bilder, film og lydopptak som gjøres tilgjengelig for andre. Det er ikke alle situasjoner vi ønsker å bli fotografert i, og de fleste liker heller ikke tanken på at noen andre oppbevarer bilder av oss, som en dag kan bli publisert eller delt uten vårt samtykke eller uten at vi kjenner til det.

Variasjonen er også stor blant barn og unge. Barn og unge har ofte andre behov enn voksne, og barn som bor på institusjon og i fosterhjem kan ha andre behov enn sine jevnaldrende som bor hjemme hos familien. Noen vil ikke bli avbildet, mens andre vil forevige alt som skjer i et fosterhjem eller på en institusjon. Dette kan skape ubehag i fosterfamilien eller for andre beboere og for ansatte på institusjonen. Også voksne ønsker forståelse for at de ikke alltid har lyst til å bli fotografert eller filmet. Disse utfordringene kan løses ved hjelp av bevisstgjøring, velvilje og enkle tiltak. Det enkleste er som regel at *vi snakker sammen*, at alle lytter til hverandre og at vi forsøker å ivareta ulike interesser, hensyn, ønsker og behov.

Det vil som regel også være nyttig med *kortfattet og veiledende informasjon* for fotografering, filming, lydopptak samt gode råd om generell bruk av mobiltelefon. Slik informasjon kan for eksempel henge som plakater på venterommet hos barnevernet, eller på institusjonen.

I det følgende kommer noen rettslige utgangspunkter for avveiningen, noen generelle råd for bilder, film og lydopptak i offentlig sektor, og noen mer spesifikke råd for ledere og medarbeidere i barnevernet.

2 Viktige rettslige utgangspunkter

Det overordnede regelverket som finnes i Grunnloven og menneskerettighetskonvensjonene gjelder for hele offentlig sektor. Barnevernet må i tillegg forholde seg til reglene i barnevernloven. Innenfor barnevernet er det likevel viktig at man er kjent med overordnede rettslige utgangspunkter og verdier.

De overordnede verdier som må balanseres er blant annet:

- retten til ytringsfrihet
- pressefrihet
- retten til privat- og familieliv
- personvern og taushetsplikt
- hensynet til barns rett til medbestemmelse
- hensynet til barnets beste
- privates rett til eiendom

- diskrimineringsvern
- retten til et forsvarlig arbeidsmiljø
- retten til et forsvarlig tjenestetilbud

I vårt samfunn er dette rettigheter som er ivaretatt i Grunnloven, internasjonale menneskerettighetskonvensjoner og i annen lovgivning. I enhver situasjon skal vi forsøke å ivareta og balansere disse verdiene, selv om det kan by på vanskelige avveininger.

Særlig står ytringsfrihet, retten til privatliv og personvern sterkt. Disse verdiene skal ivaretas så langt det er mulig i hvert enkelt tilfelle. Ytringsfrihet skal sikre åpenhet og informasjonsflyt, og er en grunnpilar for et godt og demokratisk samfunn. Personvern og vern om privatlivet skal på sin side sikre at enkeltmennesker ikke får eksponert sensitive personlige opplysninger eller røpet private forhold, uten at de har samtykket til det eller uten at opplysningene har interesse og nytte for allmennheten.

I noen sammenhenger kan det å ta bilder, film eller lydopptak innebære krenkelse av personers rett til personvern eller privatliv, mens i andre sammenhenger kan det å ha mulighet til å ta bilder, film eller lydopptak oppfylle deres rett til privatliv og ytringsfriheten. Dersom hensynet til ytringsfrihet kommer i konflikt med retten til privatliv og personvern, må rettighetene veies mot hverandre. Løsninger som i best mulig grad ivaretar disse rettighetene bør velges. Man sier gjerne at det må være forholdsmessighet eller en balanse mellom rettighetene. Samtale, dialog og bevisstgjøring hos de berørte er viktige stikkord for å få dette til.

2.1 Restriksjoner må være saklig begrunnet og forholdsmessige

Normalt kan det ikke oppstilles absolutte regler om bilde, film og lydopptak, fordi absolutte regler ofte går for langt i å ta hensyn til kun én, eller et begrenset utvalg, av de overordnede verdiene som er nevnt ovenfor. Forbud mot bilder, film eller lydopptak kan bare pålegges andre hvis man kan *begrunne forbudet på saklig måte og det er forholdsmessig*. Det må derfor gjøres en konkret interesseavveining i det enkelte tilfelle.

Der det ikke foreligger noen klar lov eller forskriftshjemmel som gir adgang til reguleringer eller restriksjoner, kan dette bare begrunnes med taushetsplikt, retten til privatliv, hensynet til barnets beste, eller hensynet til forsvarlig drift av virksomheten. Et mulig forbud vil derfor være avhengig av situasjonen.

Det er også svært viktig at de vurderingene og avveiningene som er gjort kommer tydelig frem og blir dokumentert, enten det gjelder enkeltsituasjoner eller generelle begrensninger.

2.2 Taushetsplikt

Taushetsplikten legger begrensninger på ansattes og fosterforeldres rett til å ytre seg.

Taushetsplikten er personlig og innebærer i hovedtrekk at ansatte og fosterforeldre ikke kan ytre seg om de som er i kontakt med barnevernet. Taushetsplikten omfatter også bilder, film og lydopptak som avslører taushetsbelagte opplysninger om barnet eller familien. Taushetsplikten innebærer også en aktiv plikt til å forsøke å hindre at taushetsbelagte forhold blir kjent for andre. Den ansattes taushetsplikt kan ikke brukes som begrunnelse for å kreve at den ansatte er lojal mot ledelsen, eller for å holde tilbake generell informasjon om virksomheten.

2.3 Straffeansvar

Det vil som hovedregel være lovlig å ta bilder og film. Normalt vil det også være lovlig å ta lydopptak av samtaler en selv deltar i. Slike opptak kan likevel være straffbare dersom bildene eller filmen er spesielt krenkende, for eksempel om man avbilder andre under omkledding. Straffeansvar kan også være aktuelt dersom opptakene skjer på en måte som er plagsom eller skremmende for den som blir fotografert eller filmet, for eksempel ved at opptak gjøres av personer som forfølger en.

Det er stort sett lov til å ta bilder, film og lydopptak av andre. Dersom man deler slike bilder, film eller lydopptak for eksempel gjennom sosiale medier, uten at de som er med og kan gjenkjennes samtykker, kan man på visse vilkår ilegges straffe- eller erstatningsansvar.

2.4 Forsvarlig tjenestetilbud, drift og arbeidsmiljø

Tjenestene i barnevernet har plikt til å drive på en forsvarlig måte og tilrettelegge for at ansatte kan ivareta sin taushetsplikt. De må også sørge for at de ansattes arbeidsmiljø er fullt forsvarlig og ellers oppfyller arbeidsmiljølovgivningens krav. Samtidig skal tjenestene bidra til at offentligheten, gjennom for eksempel mediene, får best mulig tilgang på informasjon om virksomheten. Det er ledelsen som har hovedansvaret for å legge til rette for størst mulig grad av åpenhet om tjenestens virksomhet.

Siden det ikke er ulovlig for barnet eller andre å ta et skjult opptak av en samtale de selv deltar i, er det vanskelig for barnevernet å hindre slike opptak. Opptak som barnet eller andre tar og selv er del i, kan bare begrenses dersom det i den konkrete situasjonen saklig sett vil lede til et uforsvarlig tjenestetilbud eller arbeidsmiljø. I vurderingen av om det kan gjøres begrensninger, er det viktig å huske på at når barn og andre tar bilder, film eller lydopptak i barnevernet, kan dette være viktig dokumentasjon for den som er berørt. Dette gjelder kanskje særlig for barn som utsettes for tvang.

2.5 Oppbevaring og deling

Bilder, film og lydopptak skal oppbevares på en sikker måte, og i henhold til gjeldende regelverk. Bilder, film og lydopptak kan ikke lagres, deles eller publiseres uten at det foreligger gyldig samtykke. Det er virksomheten og ledelsen ved virksomheten som har hovedansvaret for å sikre at personlige opplysninger som virksomheten har tilgang til ikke kommer på avveie eller deles i det offentlige rom.

Det er viktig å være klar over at dersom virksomheten, for eksempel en institusjon, benytter en skytjeneste for lagring av bilder, film og lydopptak, vil skytjenesten være databehandler for institusjonen. Dette forutsetter at virksomheten inngår en databehandleravtale med skytjenesten.

2.6 Beslag

Ingen kan ta fra personer mobiltelefon eller annet elektronisk eller digitalt utstyr med tvang, med mindre det foreligger et rettslig grunnlag som gir adgang til dette.

Politiet kan i særlige situasjoner ta beslag i digitalt utstyr. Journalister kan aldri fratras sitt utstyr.

2.7 Samtykke

2.7.1 Generelt om samtykke

Bilder, film og lydopptak av personer som er gjenkjennelige kan normalt ikke publiseres eller deles med andre uten at disse personene gir et gyldig samtykke.

Før publisering av bilder, film eller lydopptak i sosiale medier eller på nettsider, skal den som er gjenkjennelig på opptaket som hovedregel gi sitt uttrykkelige samtykke til slik deling eller publisering. Dette gjelder uavhengig av hvem som er fotografert – for eksempel beboere, ansatte eller andre. Noen ganger vil det være lovlig å publisere bilder uten samtykke fra personene på bildet. Dette kan for eksempel gjelde bilder tatt av større forsamlinger der personer normalt må forvente å bli fotografert, som for eksempel 17. mai-tog).

Den som samtykker skal få så mye informasjon som er nødvendig for å forstå hva vedkommende samtykker til. Det skal gis informasjon og opplysninger om hvor bilder, film eller lydopptak skal deles eller publiseres, hvilke opptak som skal legges ut og hva formålet med publiseringen er. Det bør også gis informasjon om hvilke konsekvenser publiseringen kan tenkes å få. Å forklare hvilke konsekvenser deling og publisering kan få, er særlig viktig overfor barn eller andre som ikke fullt ut er i stand til å overskue konsekvensene av deling og spredning.

Dersom tjenestestedet skal oppbevare bilder, film eller lydopptak av personer, er det nødvendig å innhente deres samtykke. Der bildet skal brukes til et nytt formål, må det innhentes et nytt samtykke.

2.7.2 Barns samtykke, medbestemmelsesrett og rett til å nekte publisering

Barn skal gis gradvis større medbestemmelsesrett i samsvar med alder og modenhet. Barn som er fylt syv år og yngre barn som er i stand til å danne egne synspunkter, skal få informasjon og mulighet til å si sin mening. Fra barnet er 12 år skal det legges stor vekt på hva barnet mener. Fra barnet er 13 år, kan barnet selv bestemme om det skal ha for eksempel egen profil i sosiale medier, og det anbefales at barn over 13 år normalt også treffer beslutning om publisering selv, men gjerne etter råd fra voksne.

Foresatte kan ikke samtykke til publisering av bilder, film eller lydopptak av eget barn dersom opptakene krenker barnets rett til privatliv.

Dersom barneverntjenesten har omsorgsansvaret for barnet vil kompetansen til å samtykke ligge hos barneverntjenesten og eventuelt til den/de som ivaretar den daglige omsorgen for barnet. I alle situasjoner må det være avklart hvem som har samtykkekompetanse, og du må sørge for at samtykke fra foresatte foreligger der det er nødvendig, før du tar eller publiserer bilder, film og lydopptak dersom samtykkekompetansen ikke ligger til barnevernet. Barnevernet har i alle situasjoner en plikt til å lytte til barnet. Der barnet ikke ønsker at det tas eller publiseres bilder, film og lydopptak, bør dette respekteres selv om foresatte har samtykket.

Er barnet først er i stand til å uttrykke motstand bør det legges til grunn at dette skyldes at handlingen vekker ubehag hos barnet. Å ta eller dele bilder, film og lydopptak som vekker følelser av ubehag hos barnet, kan neppe sies å være til barnets beste.

3 Adgangen til å begrense bilde, film og lydopptak

For barn i barnevernets omsorg, er utgangspunktet at vedtaket fra fylkesnemnda er styrende for hvilken kontakt barnet skal ha med sin familie, og hvilke begrensninger som kan gjøres. Dette gjelder også for elektronisk kommunikasjon. Hvis begrensninger i elektronisk kommunikasjon ikke er nevnt i nemndsvedtaket, er muligheten for å begrense slik kontakt snever.

Barn i barnevernets omsorg er ofte i en særlig sårbar situasjon, og vil kunne oppleve ekstra belastning ved begrensninger i bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler. Det er derfor viktig at fosterforeldre og ansatte tar seg tid til å snakke med barnet, for å finne ut hvilke behov barnet har for privatliv og kontakt med familie og omgangskrets via mobiltelefon eller andre kommunikasjonsmidler.

Kontakt mellom barn og foreldre på telefon og sosiale medier ofte vil være verdifullt for barnet, som på den måten kan holde kontakt med biologisk familie på en enkel måte. Slik kontakt kan gi barnet informasjon om hvordan det går med foreldrene, og motsatt. Særlig kan det gjelde der barna ellers ikke kan treffe foreldrene så ofte. Å ta og dele bilder, film, lydopptak eller lignende kan derfor være viktigere for barn under barnevernets omsorg enn det er for andre barn. Det må derfor utvises særlig forståelse for at barn har noe av sitt privatliv lagret på mobiltelefonen eller annet digitalt utstyr.

I praksis er det også vanskelig å sette grenser for digital kontakt så snart barnet har egen telefon, PC eller andre digitale kommunikasjonsmidler. Det gjelder ikke minst når barnet fra 13 års alder selv kan ta i bruk sosiale medier. Eventuelle begrensninger må tilpasses hva det er rimelig og mulig å kontrollere, barnets alder, og barnets behov og ønsker.

Der barnet bor på sperret adresse, må fosterhjemmet eller institusjonen være ekstra oppmerksom på risikoen for at barnets bosted blir kjent for familien, ved spredning av informasjon i sosiale medier.

3.1 Barn i barnevernsinstitusjon

Bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler hos barn i barnevernsinstitusjon og omsorgssentre, kan bare begrenses i tråd med de lov og forskriftshjemler² som foreligger. Ved vurdering av inngrep i barns rett til bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler, er det viktig å ta hensyn til at dette kan innebære et betydelig inngrep både i deres ytringsfrihet og i deres rett til privatliv.

Begrensninger og reguleringer av mobiltelefonbruk, bilder, film- eller lydopptak i barnevernsinstitusjon og omsorgssentre bør skje i samråd med beboerne. Felles forståelse for bruk av mobiltelefon, fotografering, film eller lydopptak bør jevnlig tas opp i faste møter mellom institusjonens ansatte og beboere, for eksempel i husmøter eller ukemøter. Barn og voksne kan da i fellesskap finne fram til hvilke tiltak og hvilke husordensregler som bør gjelde ved institusjonen. Noe av det viktigste de voksne kan gjøre er å få barna til å forstå bakgrunnen for restriksjoner, fremfor å sette grenser som barna ikke nødvendigvis forstår bakgrunnen for.

Bilder, film eller lydopptak som ansatte tar av barn i barnevernsinstitusjon for å dokumentere hverdagsopplevelser, bør tas med institusjonens eget utstyr. Det samme gjelder for andre som yter barneverntjenester, som for eksempel ansatte i omsorgssentrene, kommunale botiltak og i

---

² [Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjon](#)
[Retningslinjer til forskrift 15. november 2011 om rettigheter og bruk av tvang under opphold på barnevernsinstitusjon](#)

sentre for foreldre og barn. Dette for å unngå at institusjonen mister kontroll over hvor opptakene er lagret og hvem som kan få tilgang til opptakene. Institusjonen bør ha rutiner for hvordan dette skal håndteres. Institusjonen må også vurdere konkret hvor lenge materialet kan lagres, sett hen til formålet med opptaket/fotograferingen.

3.2 Barn i fosterhjem

Fosterforeldre skal gi barnet daglig omsorg og har rett til å utøve den grensesetting som naturlig hører inn under dette. Fosterforeldre har samme adgang til grensesetting som foreldre, og det forventes at fosterforeldre handler som foreldre flest i grensesettingssituasjoner. Høyesterett har sagt at fosterforeldre, som ledd i den daglige omsorgen for barnet, må kunne sette grenser for bruken av sosiale medier og nettspill, og håndheve de aldersgrensene som gjelder for slik bruk.³

Fosterforeldrene kan lage fornuftige regler om bruk av mobiltelefon og andre digitale kommunikasjonsmidler i hjemmet. Barnets beste skal alltid være styrende for hvilke regler som gjelder i fosterhjemmet. Fosterforeldrene skal lytte til barnet, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.

Dersom barnet selv eier digitalt utstyr, kan fosterforeldre kun ta beslag i dette i kortere perioder og bare så langt det er nødvendig for å sørge for at barnet får nok søvn eller for å hindre at barnet kommer i kontakt med personer man er redd vil skade barnets helse og utvikling, eller for å avverge straffbare handlinger.

Dersom fosterforeldrene ønsker å dele bilder av barnet i sosiale medier, bør dette bare gjøres dersom det ikke er i strid med barnets beste. Foreldrenes meninger om slik deling bør også være avklart. Dersom foreldrene har sterke motforestillinger mot at det deles bilder av barnet, bør ikke fosterforeldrene dele bilder på sosiale medier, med mindre dette er av stor viktighet for barnet.

Det er i denne forbindelse også viktig å huske på at barn som bor i fosterhjem i så stor grad som mulig skal integreres i familien som om det er fosterforeldrenes eget barn. Dersom for eksempel fosterforeldrene legger ut et profilbilde av seg selv bare med egne barn, kan dette være i strid med barnets beste, hvis fosterbarnet føler at fosterfamilien ikke anser det som en del av familien.

---

³ <https://lovdata.no/dokument/HRSIV/avgjorelse/hr-2020-1967-a?q=HR-2020-1967-A>

3.3 Informasjon til barn, unge, foreldre og pårørende

De ulike tjenestene i barnevernet bør gi råd og veiledning om bilder, film og lydopptak til barna og besøkende. Informasjonen bør inneholde råd om at:

- foreldre, fosterforeldre og andre bør veilede og ha en aktiv dialog med barn om konsekvenser og formål med deling og publisering
- det kan være lurt å tenke seg om før man publiserer eller deler bilder, film og lydopptak av seg selv i sosiale medier fordi bilder, film og lydopptak kan være lett tilgjengelig for andre i mange år fremover
- foreldre og andre pårørende bør tenke seg godt om før de publiserer eller deler bilder, film og lydopptak av barn og unge i sosiale medier. Ved publisering av bilder, film og lydopptak av andres barn kreves et gyldig samtykke. Ved publisering av bilder, film og lydopptak av egne barn, må man være klar over at også dette kan kreve samtykke fra barnet selv. Også krenkelse av privatlivet til egne barn kan være straffbart
- publisering av bilder, film eller lydopptak av ansatte krever et gyldig samtykke

3.4 Der foreldrenes fotografering eller publisering er en belastning for barnet

Dersom foreldrene eller andres fotografering eller filming av eget barn for eksempel under samvær er belastende for barnet, for eksempel på grunn av intensitet eller omfang, bør barneverntjenesten i første omgang gi foreldrene veiledning. Det samme gjelder dersom foreldrene publiserer bilder, film eller lydopptak på en slik måte at barnevernet mener det er til skade eller ulempe for barnet.

Dersom foreldrene ikke lar seg veilede må barneverntjenesten vurdere om situasjonen er av en slik karakter at det er nødvendig å fremme en sak om begrensning av samvær for fylkesnemnda. Barnevernstjenesten må avvete fylkesnemndas vedtak før rammene for samværet kan endres. Dersom barneverntjenesten finner det nødvendig av hensyn til barnet, kan likevel samværet midlertidig begrenses, stoppes eller reguleres på annen måte. Dette vil kun være aktuelt dersom barnet utsettes for store belastninger. Barnevernstjenesten må i slike tilfeller umiddelbart fremme en sak for fylkesnemnda

3.5 Når andres oppførsel oppleves plagsom

Dersom andres fotografering, film- eller lydopptak oppleves som plagsom eller forstyrrende, eller dersom det er risiko for at noen får sitt personvern eller privatliv krenket, bør dette forklares for den som gjør opptak, med anmodning om at vedkommende avslutter opptaket. Ønsker ikke personen å følge anmodningen, bør følgende vurderes:

- Dersom den som gjør opptak er journalist og kan fremvise presseidentifikasjon, bør den ansatte snakke med journalisten, og sammen med journalisten finne en felles forståelse for hvordan situasjonen skal løses.
- Dersom den som gjør opptak er bruker og må regnes som «beboer» ved institusjonen, for eksempel mindreårige i en barnevernsinstitusjon, bør den ansatte snakke med beboeren for å finne en felles forståelse for hvordan situasjonen kan løses. Tilsvarende gjelder i relasjon til pårørende.
- Dersom oppførselen til den som gjør opptak oppfattes som alvorlig plagsom eller truende, bør den ansatte vurdere å kontakte politiet.
- Dersom oppførselen til den som gjør opptak er mindre alvorlig enn i forrige punkt kan fysiske inngrep eller beslag i digitalt utstyr bare gjøres dersom det er hjemmel for dette i lov. Slik hjemmel foreligger i noen situasjoner ved barneverninstitusjoner. Journalisters utstyr kan aldri beslaglegges.

4 Medienes særskilte rolle

4.1 Medienes samfunnsrolle

Mediene har en viktig samfunnsrolle og har derfor et særlig vern mot inngrep. Dette gjelder både retten til å innhente informasjon (fotografering, filming, kildekontakt) og videreformidling (publisering). Mediene skal opplyse samfunnet og kontrollere makt- og myndighetsinstitusjoner. Kontrollfunksjonen og undersøkelsesfasen skal beskyttes. Dersom det er grunn til å begrense mediene, må det gjøres en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Det er ikke anledning til å nekte mediene tilgang til offentlige virksomheter uten at det er konkret og saklig begrunnet. Terskelen for å bortvise mediene skal være høy.

Tjenestene i barnevernet skal tilrettelegge for at mediene kan ivareta sin samfunnsoppgave. Dette omfatter blant annet å vise hvordan institusjoner, og andre offentlige tjenester fungerer. Mediene har et særlig ansvar for å informere om hva som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold.

4.2 Det er den enkeltes valg å la seg intervju

Å kunne ha kontakt med og uttale seg til mediene er en del av ytringsfriheten. Det skal så langt det er mulig, legges til rette for at brukere, beboere, pårørende og ansatte kan ha kontakt med mediene.

Barn, foreldre og andre pårørende velger selv om de vil la seg intervju av mediene. Det er medienes ansvar å innhente gyldig samtykke i forbindelse med intervjuer og filmopptak.

Tjenestestedet bør i samråd med mediene tilrettelegge for intervjuer på en slik måte at tjenestemottakere som ikke har samtykket, ikke får sitt privatliv krenket.

Når barn omtales, skal mediene ta hensyn til hvilke konsekvenser medieomtalen kan få for barnet. Dette gjelder også når foresatte har gitt sitt samtykke til eksponering. Barns identitet skal som hovedregel ikke røpes i familietvister, barnevernssaker eller rettssaker.⁴

Selv om det kan være stigmatiserende å bli identifisert som «barnevernsbarn» kan ikke dette alene være tilstrekkelig for å nekte barn å snakke med media.⁵

4.3 Adgang til virksomheten

Mediene har som utgangspunkt adgang til områder og lokaler hvor det drives offentlig virksomhet. Hensynet til tjenestenes omdømme kan ikke begrunne begrensninger i mediens arbeidsvilkår eller informasjonstilgang. Mediernes adgang kan begrenses saklig ut fra hensynet til forsvarlig drift, for eksempel dersom adgangen vil innebære brudd på taushetsplikt, krenke personers privatliv, eller adgangen går ut over sikkerheten eller tjenestetilbudet.

Dersom tjenestestedet mener det er grunn til å bortvise en representant fra mediene, skal dette begrunnes særskilt. Behovet for åpenhet og ytringsfrihet skal avveies mot de hensyn som begrunner bortvisningen. Terskelen for bortvisning skal være høy, og offentlige virksomheter kan aldri bortvise medier eller forby fotografering og filming med grunnlag i eiendomsretten.

4.4 Mediernes innsamlingsfase har særlig vern

Mediernes rett til å innhente informasjon har særlig beskyttelse i kraft av mediernes samfunnsrolle. Derfor er det viktig å skille mellom mediernes innhenting av informasjon, som opptak og fotografering, og hva som til slutt publiseres. Før noe publiseres skal mediene gjøre grundige vurderinger etter Vær Varsom-plakaten (VVP), som inneholder de yrkesetiske reglene som mediene har forpliktet seg til å følge. Brudd på reglene kan klages inn til Pressens faglige utvalg (PFU).

Ingen kan frata mediene deres arbeidsverktøy, som kamera, opptaksutstyr eller notatblokker.

---

⁴ <https://www.nored.no/Etikk/Vaer-Varsom-plakaten> se punkt 4.8

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing-av-nou-2019-10-apenhet-i-grenseland/id2646308/?uid=72cf075b-7201-4cb5-9222-8f0eb0d9d75c> (Redd barnas høringsvar)